

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. utolsó negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánydal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,

a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1875. oct. 8.

(B—n.) Nem biztatjuk magunkat az-
al, hogy azon számtalan reform-javaslatok
közül, melyeknek előterjesztését az illető
miniszterek már eddigelő kilátásba helyez-
ték, kiválasszuk, melyik volna sürgősebben
elintézendő, mert méltán elmondhatjuk róluk
„hoc faciendum, illud non omittendum.”

A jelzett reformok közül épen azért,
mert gyökeres átalakulásokról, mondhatni
rendszer-változásról van szó, nem lehet egyet
kiragadva, arról külön mondani ítéletet.
Ha egyszer a miniszterium javaslatait for-
mulázva letette a ház asztalára s ha a
többség a követendő alapelvek iránt meg-
állapodásra jut, másodrangú kérdéssé vá-
lik, mily sorszámot nyerjenek az egyes ja-
vaslatok.

Nem szólunk tehát ezuttal arról, hogy
mily sorban volnának tárgyalandók az igaz-
ságszolgáltatás érdekében benyújtandó ja-
vaslatok az igazságügyminiszternek, de any-
nyit merünk állítani, miszerint e téren a
reformokat nemcsak finantialis, hanem a
személy- és vagyon-bátorság is sürgetik.
Ugyanis:

A bagatel pereknek a slendrián szeri-
nti lassu és költséges menetele követ-

keztében, napról napra szaporodnak a ha-
társértések, legelő-, erdő-praevaricációk sat.
mert a perlekedési kiadások gyakran jó-
val meghaladják a szenvedett kárt s en-
nek következtében a bűnös szabadon él-
vezheti törvénytelen uton szerzett zsákmá-
nyát. Ez okozza azt is, hogy az apróbb
tolvajságok és politikai kihágások nagyon
szaporodnak.

Igen megnehezíti, lassúvá és költsé-
gessé teszi az igazságszolgáltatást a for-
maságok ellen intézhető özöne a semmisségi
panaszoknak, melyek miatt az államnak egy
költséges apparátust kell fentartani s e
mellett a perlekedő felek a végtelenségig
hurcolhatják egymást.

A hagyatéki tárgyalások szövevényes
labirintusa káros az államra nézve, mert
későn, néha csak évek múlva juthat ille-
tőkhöz, míg az illető örökös szintén csak
sok fáradsággal, költséggel és idővesztés-
sel juthat véglegesen tulajdonához.

A minden csekélyebb fontosságú in-
cidens kérdésekben való fellebbezések is
nem csekély hátrányára vannak az igaz-
ságszolgáltatás gyorsaságának, pontosságá-
nak és olcsóságának.

Mindezen hiányát igazságszolgáltatá-
sunknak e lapok hasábjain már több ver-
sen érintettük s ma is meg vagyunk győ-
ződve, miszerint valameddig ezen s más
hasonló bajokon segítve nem lesz, apaszí-
hatjuk vagy szaporíthatjuk a törvényszé-
kek számát, keresztülirhetünk egy a je-
lenleginél czélszerűbb területi felosztást,
de az államot azon helyzetbe nem fogjuk
hozhatni, hogy az a személy- és vagyon-
biztonság érdekében képes legyen köteles-
ségét teljesíteni.

Ezen okoknál fogva volt megnyugtá-
tó reánk nézve az igazságügyminiszter ur
közlelbről a pénzügyi bizottmányban tett
nyilatkozata, melyből meggyőződhetünk ar-
ról, hogy a miniszter ur kevésbé tartja fon-
tosknak az apró megtakarításokat s a
főnylt az igazságszolgáltatás reformjaira
fekteti.

Birva már e részben is a miniszterium
nyilvánosan tett ígérését s ősmerve az el-
veket, melyekre a reformokat fektetni ki-
vánja, nem lehet kétségünk abban, hogy
közeledek azon idő, a midőn lesz módjuk
a képviselő uraknak, igazságszolgáltatásun-
kat azon magaslatra emelni, melyen an-
nak állania kell, hogy a személy- és va-
gyonbiztonság nálunk is, ne csak a pa-
pírosan, hanem az életben is, érvényre jusson.

Az is megnyugtató az igazságügymi-
nister ur nyilatkozatában, hogy zsákbán
macskát nem árul, sőt tisztán kimondja a
mindenáron fukarkodókkal szemben, hogy
tetemes megtakarításokat vár ugyan az
igazságszolgáltatás gépezete és az eljárások
czélszerű reformjaitól, de másfelől a bélyeg
illetékek a szerint kevesednek, a mint a
rendszer egyszerűbbé tétetik.

Igen helyes és tapintatos volt, hogy
ezt a miniszter ur érintette, mert sokan
vannak nálunk, kik a takarékoskást any-
nyira szeretnék vinni, hogy aztán a főczél
t. i. a személy- és vagyon- biztonság ma-
radna jelenlegi siralmas állapotában.

Elhihetik kisebb és nagyobb szabású
fukarkodó publicistáink, hogy alig talál-
koznék valaki széles Magyarországon, ki
szívesebben ne adózna bármí más czélra,
mint perköltségre s pedig a jelenlegi igaz-
ságszolgáltatás nem csekély összegeket kö-
vetel kereskedőtől, iparostól, de aránylag
legtöbbit a földbirtokostól.

Ezért üdvözölte itt a vidéken min-
denki örömmel a belügyminiszternek a
pénzügyi bizottmányban e tárgyra vonat-
kozólag tett indítványát, s még nagyobb
örömmel fogjuk üdvözölni majd azt, ha a
létesítendő reformok következtében módunk
lesz a perlekedésektől megtakarított fillé-
reket anyagi erőnk gyarapítására fordítani.

— A pénzügyi bizottság october
6-ki ülésében először is Helfy kérdé a cultus-
miniszteről, tette-e lépéseket a budapesti egye-
temen a keleti nyelvet oly módon való taní-
tására nézve, hogy ott érvényes consuli vizs-
gák legyenek tehetők? A miniszter válaszolja,
hogy tanulmányoztatta ez ügyet, kinyerte ő
felsége beleegyezését is s ha megszavaztatnak
a költségek, nem fog késni intézkedésével.

Ezután folytatván a cultus-budget
tárgyalása, a József-mű-egyetemnél Simonyi
felvilágosítást kér az itt mult évben előfordult
zavargások iránt. A miniszter válaszolja, hogy
a műgyetem ügyei tárgyában enquete-bizott-
ságot küldött ki; megjegyzi, hogy ily zavar-
gásoknak most már semmi nyoma sincs. Helfy
a műgyetem magas házibérei ellen szólal fel
s néhány tanszékét az egyetemiekkel összecsa-
toltatni óhajt.

A miniszter válaszolja, hogy mindkét
irányban meg fog minden lehetőt tenni. —
Kerkapoly a töle kibérelt helyiségekre nézve
megjegyzí, hogy a szerződés által csak magát
s nem az államot tekintí kötelezettnek s neki
bármikor felmondhatni. Csengery a tanügy

érdekeiben kíváncsnak tartja néhány műgye-
temi tanszéknek az egyetemhez áttételét. —
Ezek után a műgyetem szükséglete (190,000
frt) megszavaztatik.

Az országos rajztanárképzede s minta-
rajztanoda szükségletét (39—40.) a bizottság
vita nélkül megszavazza.

A n.-szabeni jogakadémiánál többen hang-
súlyozzák, hogy ezen állami tanintézetnél ki-
zárólag magyar legyen a tannyelv. A miniszter
felemlíti, hogy egy pár régi tanár elmenvén
a csernovici egyetemre, ezuttal minden ta-
nár képes lesz magyarul tanítani. — Ezek
után az egész szükséglet (19,835 frt) megsza-
vaztatik.

A gimnásiumok szükségleténél (115,813)
Szontagh a losonczy gymnásium fejlesztése cél-
jából adandó állami segélyre vonatkozólag in-
téz kérdést a miniszterhez, ki válaszolja, hogy
ez intézet jövőre is egy osztállyal fejlesztetik;
építkezésekre nézve azonban ez alkalommal
nem nyújthat segélyt. Wahrmann a közép-
tanodai szünnapok tekintetében fenforgó vissza-
élésekre figyelmezteti a minisztert, ki az ily
visszaélések orvoslásáról biztosítja felszólalót. A
bizottság ezután megszavazza az egész elő-
irányzatot.

A reáltanodák szükségleténél (374,115)
forint Zsedényi ellenzi a soproni reáltano-
dáinak az állam költségére leendő átvételét. A
miniszter ezt az elérendő eredmények, s a
magyar cultura fejlesztése érdekében szüksé-
gesnek tartja. Miután még a miniszter azon
biztosítást adta, hogy e tanodában minden tárgy
magyarul fog előadatni, a bizottság megsza-
vazza az egész előirányzatot.

A középtanodák közös költségei
(4000 frt), bábatanodáké (9225) megsza-
vaztatnak, a középtanodai tanárégy-
let közlönyének 500 frt segélyre töröltetik.

A kassai gépészeti ipartanoda 13.300
frt ut kiadását Simonyi törölni javasolja.
A bizottság törli az egész összeget.

— A magyar delegáció zárószá-
madosi albizottsága oct. 6-iki ülésében át-
vizsgálta s az illető előadók jelentéseit nyomán
helybenhagyta a pénz-, kül-, hadügyi és a ten-
gerészeti osztályi 1873-iki, zárószámadásokat.
Két tételt azonban függőben hagyott a tenger-
észeti; t. i. a „Radecky” fraggett építési-
sének befejezése czimén 53.133 frt 13 krnyi
tulkiadást, valamint a „közén beszerzésénél”
25,086 frt 78 és fél krnyi tulkiadást. Ezekre
nézve az albizottság részletesebb felvilágosítást
kér. Egyszersmind azon tetemes tulkiadásokra
nézve, melyek a közös hadügyi miniszterium ré-

széről tétettek, megadta ugyan az „albizottság”
a felmentést, de egyszersmind felhívja az or-
szágos bizottságot határozathozatalra az iránt,
hogy a miniszterium köteleességének ismerje
előre látható tetemes tulkiadásokra nézve az
országos bizottságtól póthitelt kérní; továbbá,
hogy jövőre a Wenzl-féle löfőgyverek árából
befolyó pénzeket külön bevételi tétel alá fog-
lalja és számolja el.

A vámkérdésben az utóbbi bé-
csi tárgyalások óta nem történt semmi új,
s alaptalan néhány lap azon közlése; hogy az
osztrák kormány határozottan visszaautasító vá-
laszt intézett volna a mi kormányunkhoz. A
bécsi megállapodásokat a magyar miniszter-
nács mindez ideig nem tárgyalhatta, mert mi-
niszterünk nem jöhetek még össze teljes szá-
mmal, de valószínűleg tárgyalni fogja a jövő hét
folyamában. Az igaz, hogy az osztrákokkal né-
hány tételre nézve nem jött létre meg egyezés,
de ezekről is nyilatkozni fog a magyar minisz-
tertanács. Az alkudozások tehát nincsenek meg-
szakítva.

— A m. k. földmívelés-, ipar- és
kereskedelmi miniszter a mértékértékek kellé-
kei és hitelesítése tárgyában kelt szabályrende-
letének kiegészítéséül a következő körrende-
letet bocsátotta ki:

„A hosszúsáru folyadék mértékeken az
alsó karima el is maradhat, ha a mérce ki-
válólag erős fallal és fenékkal van készítve.
Bádog vagy más fémről készült ilyen mérték-
nél azon vonalra, melyen a kívülről, vagy be-
lülről felhajtott fenék az oldalhoz van forraszt-
va, egy onceppe ragasztandó oly módon, hogy
a cseppnek egy része az oldalfalra, a másik
része pedig a fenékre essék s arra bélyeg
ütendő.”

A köölajmérték hitelesítését illetőleg pe-
dig elrendelte, hogy hitelesíthetők oly köölaj-
mérték is, melyeken a mértékek egymástól el-
különített mértő üregekkel állanak s melyek
használat közben mindenkor teletöltetnek és
kiürítetnek; de azoknak ugy kell szerkesztve
lenni, hogy a mércekhöz a hitelesítő bélyeg
megértése nélkül férni ne lehessen; továbbá
valamely hallható, vagy látható jel mutassa,
midőn a mértő üreg megtelik és minden mértő
üreg külön leeresztő csappal legyen ellátva.
Ilyen a Pfeiffer Ede-féle tüfűlő köölajmértő.
A hitelesítési bélyeg a köölajmértő medenczé-
jének azon vonalaira alkalmazott onceppe
ütendő vagy nyomandó, melyen annak fenéke
az oldalfalhoz van forrasztva.

A rovarok másik nagy osztályának pél-
dájául vegyük a sáskát. A tökéletes rovar itt
is netét rak, melyből aztán a tökéletes rovar-
hoz kevesebb — többé hasonló, de mindig
száryatlan állat buvik elő. Ez az ugyne-
vezett álca ezeknél, s ez is épen aly falánk,
mint a másfélek, alcáknál hamar nő, és többsze-
vedik. Minden védlése alkalmával a tökéletes
rovarhoz mindinkább hasonlít, s szárnyai min-
denkor nagyobbak. Eleinte semmi nyoma sem
látszik a szárnyaknak; az első vedlés után már
durványok láthatók helyökön; a második után
fel lehet a szárnyakat már ismerni, s végre
kész a tökéletesen kifejlődött rovar. Ezen át-
változásokat csaknem hozzá lehetne hasonlítani
a schweizi szövetséges hadsereg felruházásához,
s bizonyára, ha a szellemes karrikatúrák rajzolója
Disteli érne, ugy néhány lapon „egy sáska
élete” czim alatt ezen változásokat képekben
állította volna elénk. Ujjazott mellények, frakk,
vagy hosszú feccsek farku katona kabát, melyek
mind fokozatosan kerültek a köztársasági ka-
tonák háttára; a lépcsőzetesen növekvő kabát-
lebernnyegje bizony gyönyörű hasonlatul szol-
gált volna a koronként fejlődőttekben jelenkező
sáska szárnyakhoz.

Mindezen fejlődési idő alatt a rovar foly-
tonosan eszik, magát nyugalomba nem helyezi
— bábbá nem fonja be magát — csak több-
szörös védlése által mutatja azt, hogy meg-
nincs a tökéletes fejlődésnél és azt elérni
törekszik.

— Ilyen rovarokat tökéletesen átalakulá-
su rovaroknak hívjuk.

Ha az elmondott három fővonását a ro-
varok szervezetének: a szárnyaik számát és al-
kotási módját, a szájrészek különböző beren-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az

ÖREG UR VÉDENCZEI.

REGÉNY

két kötetben.

Írta:

Flygare Carlén Emilia.

Második kötet.

IX.

Családi jelenetek Lindfors-ban.

(Folytatás.)

— Oh milyen kegyetlen Hilda kisasz-
zony — viszonzá gyengén elpirulva Wallin-
der, s lehajolva hirtelen elvonta a lány kezét
munkájáról, s dobogó szívéhez szorította. — Te-
hát e szív örökre hasztalan dobogna a viszonzá-
atlan szerelme sulya alatt? — kérdé oly han-
gon, mely Hildának lelke mélyéig hatott. Egy
benső hang élenken mondá, hogy „nem”, de
ajkai némán hallgattak.

— Hilda kisasszony valóban igen szóta-
lan, — folytató Wallinder s arca elstétült,
de azért a megragadott kezét még mindig szo-
rosan tartá övében, daczára Hilda törekvésének,
kiszabadítani azt fogságából.

— Uram isten — kiálta fel most Hilda

megrettenve, nem látja ön a bró-i bérlet a
kapun bevezni s erre felénk közelíteni, bocsa-
sa el kezemet! Nem vagyok én szívtelen; de
csak beláthatja, hogy most nem felelhetek eféle
kérdésekre!

Wallinder szót fogadott, s rögtön fel-
egyenesegett; de az öröm ragyogó tekintet, me-
lyet Hilda utolsó szavai csaltak ki szeméből,
ismét elsötétült egy kicsit, a bérlet most ohaj-
tott közeledtére, kinek mindig volt valami köz-
lendője a „spektor” ural.

— A hadnagy ur künn van a szántó-
földeken, kedves jó Lars bácsi, — szólt Wal-
linder hivogató tekintetét vetve a kapu felé.

— Az igaz, de azonnal haza fog jöni —
vágott szavába Hilda. — Látom is őt a ma-
mával ott a mezőn közelíteni. — S e szava-
knál, udvariasan ajtót nyitott a gazdag bérlet
előtt, ki soha sem szokott üres kézzel jönni
házukhoz, hanem mindig hozott valamit a
„kedves jó kisasszony” számára, kit a bérlet
és a tiszteletes ur egyaránt anyagnak tar-
tottak.

— No hát mit szól a kisasszony a fes-
tékekhez, miket a városból hoztam volt szá-
mára? — kérdé az öreg Lars, kényelmesen
helyet foglalva egy széken, az ajtó közelében.

— Pompások — erősíté Hilda, s már
csak nem egészen készen vagyok egyszerű
munkámmal — smostaz öreg Lars-nak béké-
lenni vele a kifestett szobába, s megbámulni
mindazon felséges dolgokat, melyeket létre ho-
zott a falakon; oly szépek talált mindent,
hogy nem győzte dicsérteni.

— Ej, ej! csak lássa az ember! Igen,
igen mondtam már, a kisasszony oly ügyes
mindenben, hogy épen béllennek falusi papné-

nak, természetesen, prépostnának. Ugy van
ugy, nem volna abban semmi baj, láttam én
már annál furesább dolgokat is az életben.

Hilda kissé zavarba jöve igyekezett
a bérlet beszédességét más tárgyra irányozni;
kezdett is az más mederben folyni, mihelyt
szemébe tűnt a magával hozott kosár, melyet
beltekort egy szegletbe helyezett volt le.
— Ah ime! szinte feledém; öregem ezt küldi
a kisasszonynak, s sok minden felét rakosgatott
belé. Kérem ne vegye rossz néven, ez már ne-
ki örömeire szolgál, s oly szívesen küldi, mi-
vel a kisasszony egy cseppet sem rártartós, s
nem unja a vén asszonyokkal is szóba állani
valahányszor a templomba megyen.

Hilda kézhez vette a kosarat, s mester-
kéletlen szívességgel mondott köszönetet an-
nak tartalmáért, mely nagyon változatos volt.
Azután előékenyen megvendégelte Lars bá-
csit sörrel s legnagyobb tisztességgel fel-
szólította őt, hogy menjen dohányozni az er-
kélyre.

De ha az öreg bérlet mód nélkül meg-
volt elégedve e nagy szerencsével, mely őt ér-
te, Vallinder sem volt kevésbé, látva mily szí-
vélyesen bánik Hilda a közönségesebb embe-
rekkel is. — Az öregnek tökéletesen igaza
van — gondolta magában, e lány éppen falu-
si papnének született, pompásan beillenek oda.
Hanem obban már nem adott igazat a jó em-
bernek, hogy éppen ily alkalmatlan időben
jött ide, s minket megzavart, ezt átkozottul
rosszul cselekedte.

(Folyt. köv.)

Vogt Károly,

a hasznos és kártékony, a rosszul ismert és
ragalmazott állatokról.

Fordította:

Lakatos József.

Ötödik rész. A rovarok és annak természeti minősége és fejlődése. —
A alcák és bábok. — Az átalakulás. — A rovar-
perek: ezeknek hova és miképp rakása. — Az alcák fa-
lánsága. Bogarak v. téhlyarópák, hártarópák, rözés
rópák és hernyók. — Az alcák életmódja. — Alcá-
zott és mintázott bábok. — A báb átalakulása. —
(Folytatás.)

Mihelyt elérte a hernyó nagyságának „ne
tovább”-ját, azonnal átalakul bábbá. Elzárja
magát a külvilágtól; kemény páncélba bur-
kolva még csak párájával sem táplálja többé
magát semmiféle eledelnek s a külvilággal
csak annyiban közlekedik, hogy habár kiseb-
bitett mértékben, még is folytonosan lélezkik.

Igy ül a báb gyakran hosszú időig; ha-
nem míg kívülről változatlanul mutatkozik,
belül feldolgozza mindazon anyagokat magának,
melyeket mint álca gyűjtött, s előállítja be-
lőlk mindazon szerveket, melyek a rovar tö-
kéletes állapotában igényeltetnek, s csak az
előjövés perczére vár, hogy azokat aztán teljes
müködéské hozza. Csakugyan be is következik
nem sokára aztán amaz időpont, midőn a telye-
sen szervezett rovar a báb köpenyegét szét-
szagátva, fájának szaporítására klastromjából
előbuvik.

Az ilyen rovarokat, melyek, mint a pil-
langó, ha a tojáshól kibujnak, alcázár, bábbá
váltakoznak, s csak ezen nyugdío után lesznek
valóságos rovarokká, tökéletesen átalakulá-
su rovaroknak hívjuk.

